

Nätverket Stoppa Preemraff

Till Vänersborgs tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Yttrande ang. Preem ABs ansökan om tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Preemraff Göteborg.

Målnr: 2673-19

Vi uppmanar Mark- och miljödomstolen att avslå Preems ansökan. Vi anser att tillstånd till fortsatt och utökad fossil- eller koldioxidintensiv verksamhet strider med våra åtaganden enligt Parisavtalet, med miljöbalken och barnkonventionen.

Vi baserar vår ståndpunkt på primärt tre grunder:

1. Koldioxidutsläppen måste sjunka- oavsett ursprung.

Världens forskare har varit glasklara- vi måste minska våra koldioxidutsläpp och det måste ske fort. Nästkommande tio åren är bokstavligen livsavgörande för hundratusentals människor. Minskar vi inte drastiskt våra utsläpp till 2030 finns det risk att vi sätter igång jordens egna uppvärmande återkopplingssystem. Som Hans-Otto Pörtner, Co-Chair i IPCCs arbetsgrupp två, säger:

“Every extra bit of warming matters, especially since warming of 1.5°C or higher increases the risk associated with long-lasting or irreversible changes, such as the loss of some ecosystems”

Med det i åtanke är det fullständigt orimligt att ge Preemraff Göteborg tillstånd att fortsätta raffinera nuvarande nivå på 6 miljoner ton råolja per år i många år framöver och tillåta en utsläppsökning på 140 000 ton CO₂ när vad vi bör göra är sätta krav på avveckling.

Att fortsätta med samma fossila produktion för att utöver det öka produktion av biodrivmedel är mer än otillräckligt, det är rent av skadligt. Preem medger att utsläppen vid produktionen kommer att öka, men hävdar att de kommer att minska i användarledet i och med inblandningen av biodrivmedel. Biodrivmedel som lösning i omställningen och som något hållbart baserar Preem (i punkt två i deras ansökan) på en politisk sanning. Inte en vetenskaplig sanning. En av forskarna som försöker göra vetenskapen hörd i myllret av skogs- och drivmedelsindustrins lobbying är professor Michael Norton från European Academies of Science Advisory Council:

“Labelling forest biomass as renewable has a perverse impact on the climate. Much of the biomass employed in Europe is anything but carbon neutral. Current accounting rules under the emission trading scheme let certain power plants and countries shine as climate pioneers although they actually damage the climate”

När de hävdar att biobränsle är klimatneutralt bortser man från en av klimatfrågans absolut viktigaste aspekter- tidsaspekten. När man läser IPCCs rapporter är det smärtsamt tydligt att nästkommande tio år är avgörande. Den s.k.

återbetalningstiden, tiden det tar för ett nytt träd att åter binda samma mängd koldioxid som släpptes ut av trädet som gick till förbränningsmotorn, är mellan 60-80 år för gran och 100 år för tall. Att hävda att storskalig biobränsleanvändning är klimatneutralt på något vis som är överhuvudtaget relevant, när återbetalningstiden för koldioxiden snarare ligger på åtskilliga decennier än enstaka år, är missvisande. Att uppvisa minskade utsläpp i användarledet till följd av biobränsle är inget annat än kreativ bokföring.

En annan grundläggande fysikalisk/kemisk fakta som inte behandlas tydligt är att de växter och djur som legat begravda under marken i miljoner år har med tryck och värme redan omvandlats till råolja och gas, medan dagens biomassa måste processas för att bli råmaterial för drivmedelstillverkning. Den processen kostar energi, och en del av biomassan går förlorad. Nettot är att biodrivmedel orsakat utsläpp redan innan den används, och släpper ut lika mycket som fossil då den används. Biodiesel har därför cirka 30-40% högre totalutsläpp av koldioxid än fossil diesel.

Med andra ord skulle Preems fortsatta verksamhet och deras utbyggnad innebära ett betydligt bakslag i Sveriges och Västra Götalands arbete för att uppnå våra åtaganden i Parisavtalet. Västra Götalandsregionen har en total koldioxidbudget på 60,7 miljoner ton koldioxid (mellan åren 2020-2040), det innebär att vi måste minska våra utsläpp med 16% per år. Att ge våra största utsläppare tillstånd att fortsätta sin verksamhet utan krav på minskade utsläpp och dessutom tillstånd att öka de nuvarande, går rakt emot våra uppsatta mål.

I miljöbalken kapitel 2 paragraf 9 står det:

“En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.”

Under en pressträff där Klimaträttsutredningen överlämnar sitt delbetänkande säger den särskilda utredaren Anders Danielsson:

“Vi har kunnat konstatera att läser man förarbetena till dagens miljöbalk så kan ingå faktiskt klimatfrågorna, men i rättspraxis så finns det en rådande uppfattning om att utsläpp av koldioxid in inte ska regleras i enskilda tillstånd eftersom de har globala effekter och bör regleras på annat sätt.”

Rättspraxis har länge varit att dra en skiljelinje mellan miljö och klimat, en linje som i realiteten inte existerar. Naturvetenskapen säger faktiskt raka motsatsen, att miljö och klimat är tätt sammanvävda och inte kan betraktas fristående från varann. Rättspraxis bör spegla den verklighet vi lever i och bekänna att Preem Göteborgs utsläpp bidrar i högsta grad till såväl klimatkrisen som till krisen i vår miljö.

2. Den biologiska mångfalden är akut hotad.

Planetens biologiska mångfald är en grundläggande förutsättning för vår överlevnad. Trots detta fortsätter vi överskrida de planetära gränserna genom att exploatera mer och mer av jordens resurser, inte minst från skogen och i form av landanvändning.

Sverige importerar vi 90% av bioråvaran till de 20 TWh biobränsle som används i vår vägtrafik idag, detta gör oss till en av världens största importörer. Att Sverige som ett välståndsländ med alla möjligheter att välja bättre alternativ bidrar till avskogning och exploatering av lokalbefolkning utomlands är fullständigt ohållbart.

En inhemsk produktion av bioråvaran skulle den också leda till en rad allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden. SLU - artdatabanken räknar att Sverige har 1200 arter som är akut eller starkt hotade år 2020. Hälften av dessa arter hör hemma i skogen. Sen 50-talet har 60% av den svenska skogen huggits ned, vilket lett till att livsmiljöer för många arter försvunnit. I dagsläget finns det bara 6 % naturskog kvar, d.v.s. skog som är över 100 år. Dagens dominerande kalhyggesbruk med återplantering av monokulturer (d.v.s. trädplantager), gör att det inte finns många sammanhängande skogsområden kvar i Sverige. Levnadsutrymme för skogens arter krymper allt mer, vilket i sin tur leder till minskad biologisk mångfald.

Det finns inte utrymme för avverkning för att förse raffinaderierna med bioråvara, detta slås bl.a. fast i en rapport från Lantbruksuniversitetet (*Lundmark, T. 2020. Skogen räcker inte - hur ska vi prioritera?*). Rapporten konstaterar att om skogen ska kunna bidra med den mängd råvara som krävs för att Sveriges industriers planerade bioenergi omställning ska ske, behöver mängden råvaruuttag från nuvarande virkesmarker öka med 30-90% (spannet i procent beror på olika antaganden angående import av råvara). Rapporten slår även hål på drömmen om att restprodukter* från skogsbruket ska räcka till Preems, med fleras, planer på omställning till bioenergi. (Vi anser ordet *restprodukt* missvisande i detta läge, då det är en del av trädet/bioråvaran och dessutom inte bör betraktas som en "rest" när det härstammar från en ohållbar industri, men för enkelhetens skull kommer vi fortsatt referera till det som så.) För även om restprodukter må ha kortare återbetalningstid än hela träd och mindre påverkan på den biologiska mångfalden, så återstår det faktum att det är en begränsad råvara. Preem som välinformerad aktör inom området är väl medvetna om detta. Trots det har de en offentlig plan om att producera 5 miljoner kubikmeter biodrivmedel på anläggningarna i Göteborg och Lysekil till 2030. Preem räknar med att producera ca 200 000 ton bioolja (råtalldiesel, pyrolysolja, ligninolja) från sina anläggningar Sunpine, Pyrocell och Vallvik per år i närtid. Deras beräknade behov av bioråvara för sin produktion av biodrivmedel är 1,6 miljoner ton, i dagsläget fattas alltså 1,4 miljoner ton bioråvara till Preems anläggning i Göteborg. Här visar sig ett markant gap mellan tillgång på s.k. restprodukter och planerad produktion. Det gapet får inte, om vi vill följa rådande forskning, fyllas med hjälp av ett än mer intensivt skogsbruk.

EU-kommissionen har i förslaget till ny Taxonomi november 2020 gett Sverige kritik för att "merparten av svenskt skogsbruk inte kan klassas som hållbart". De kräver att mängden skog i varje land inte får minska.

EU-kommissionen skriver om skydd av biologisk mångfald:

1. Skapa skyddade områden på minst 30 % av både landytan och havsområdena i Europa.

2. Återställa skadade land- och havsekosystem i hela EU genom ökad andel ekologiska jordbruk, trädplantering, minskning av pesticider m.m.

Nu vill Preem utöka sin verksamhet med produktion av främst biodiesel. De planerar att raffinera 1,6 miljoner ton bioråvara/år och till 2030 producera sammanlagt 5 miljoner kubikmeter biodrivmedel. En produktion som skulle kräva ännu mer av redan utarmade och ansträngda ekosystem, vare sig det sker inom eller utom landets gränser. Detta under en tid då vi genomgår vad som bedöms vara planetens sjätte massutdöende. Att ge tillstånd för en sådan produktion med den kunskap vi har idag är att bryta mot barnkonventionen.

“Artikel 6: Rätt till liv och utveckling

1. *Konventionsstaterna erkänner varje barns inneboende rätt till livet.*
2. *Konventionsstaterna ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.”*

Vetenskapen är solklar, vår utarmning av den biologiska mångfalden destabiliserar jordens system. Redan idag kan vi se mat- och vattenkriser som hotar barns rätt till livet, framtidens barn kommer att drabbas ännu hårdare. Det är dags för rättssystemet att i betydligt större omfattning ta hänsyn till rådande vetenskap.

3. Sverige som välfärdsland har en skyldighet att gå före i omställningen.

Energiomställningen ska vara rättvis. Effekterna av klimatförändringar påverkar och kommer påverka globala syd oproportionerligt i relation till dess utsläppsnivå. Det innebär att vi i globala nord har en skyldighet att inte bara drastiskt sänka våra utsläpp utan även att erbjuda stöd och hjälp för de människor vars liv och tillvaro hotas av klimatförändringar. Rika länder, som Sverige, har ett ansvar att gå i bräschen för nedrustning av sin fossila industri och systemändring till klimatneutralt samhälle. Ansvaret kommer sig av en mångårig utsläppsskuld där vi levt över våra tillgångar samt av vår ekonomiska möjlighet att snabbt genomföra denna omställning utan alltför stora konsekvenser för välfärden.

Parisavtalet inkluderar rättviseaspekten, så när vi skrev under valde vi att axla detta ansvar. I Parisavtalet står det bland annat:

“Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change“

Stöd för dessa tankegångar finner vi redan i förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45) där man kan läsa att:

”Tillstånd som har meddelats enligt äldre rätt för obegränsad tid skall kunna tidsbegränsas, om det är nödvändigt för att Sverige skall uppfylla sina internationella åtaganden.”

Källor:

2018: *Summary for Policymakers of IPCC Special Report on Global Warming of 1.5°C approved by governments*, Intergovernmental Panel on Climate Change
<https://www.ipcc.ch/2018/10/08/summary-for-policymakers-of-ipcc-special-report-on-global-warming-of-1-5c-approved-by-governments/>

2020: *Emissions Trading System: Stop Perverse Climate Impact of Biomass by Radically Reforming CO2 Accounting Rules*, European Academies Science Advisory Council (2020-08-26)
<https://easac.eu/media-room/press-releases/details/emissions-trading-system-stop-perverse-climate-impact-of-biomass-by-radically-reforming-co2-accounting-rules/> (hämtat: 2021-04-07)

2018: *Svenskt skogsbruk värre än skogsskövlande länders*, Naturskyddsföreningen (2018-06-27)
<https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/svenskt-skogsbruk-varre-skogsskovlande-landers>
(hämtad: 2021-04-07)

2020: *Svårt att få skogen att räcka till allt biobränsle*, Sveriges Radio Vetenskapsradion Klotet (2020-10-21) <https://sverigesradio.se/avsnitt/1585822>

Preems satsningar för mer förnybara drivmedel, Preem
<https://www.preem.se/om-preem/press/rapporter--publikationer/preems-satsningar-for-mer-fornybara-drivmedel/>

2021: *Per Bolund tar emot Klimatråtsutredningens delbetänkande*, Regeringskansliet, Youtube (2021-03-31)
https://www.youtube.com/watch?v=or7ZYgdfRVY&t=654s&ab_channel=Regeringskansliet

2019: *Rapport Koldioxidbudget 2020-2040 Västra Götaland* (2019-10-01)
[https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/eb75ea3d-817b-46cb-a2c8-e870a6a764a1/Rapport%20Koldioxidbudget%202020-2040%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%20\(1\).pdf?a=false&guest=true](https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/eb75ea3d-817b-46cb-a2c8-e870a6a764a1/Rapport%20Koldioxidbudget%202020-2040%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%20(1).pdf?a=false&guest=true)

2015: *Paris Agreement*
https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

